

2 februari 2022

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

Het 'level playing field' bekostigd en eerlijk ingezet... en helemaal benut...

1 Inleiding

Helaas voor degenen die niet zoveel interesse hebben in geld, en dan specifiek in het budget dat rondgaat in de ruimte voor onderwijs, scholing, cursussen en allerlei andere vormen van training om bepaalde competenties te verwerven, maar in dit nummer pakken we diverse reacties mee op hetgeen in nummer 203 is aangekaart. Dus valt u niet binnen die doelgroep en vraagt het opstarten van het tweede semester heel veel tijd en energie, klik deze nieuwsbrief maar gewoon weg – of stop 'm in het digitale laatje voor 'later nog eens door te nemen'.

Zo, we zijn onder ons, om nog eens in te zoomen op het zogenoemde 'level playing field' oftewel het 'gelijke speelveld' dat er wordt geacht te zijn voor de 'markt' met het aanbieden van onderwijskwalificaties, om die term maar te gebruiken als overkoepeld begrip. De overheid zet dit begrip vaak in om aan te geven dat bij de vraag naar scholing allerlei soorten aanbieders van die kwalificaties zijn betrokken – om in dit kader te stellen dat het ministerie van OCW vooral de grote leidende partij is, om bij allerlei zaken het initiatief te nemen. Het lukt echter nog steeds niet – eigenlijk voor geen meter - om de betrokken partijen om tafel te krijgen en met elkaar goede afspraken te laten maken, ondanks alle goede voornemens die reeds in januari 2019 zijn uitgesproken. Die zouden kunnen leiden tot een vorm van ondersteuning van de overheid, met nieuwe en effectieve kaders en regelingen, in de rug gedekt door een adequate wetgeving. Dan kunnen ook alle andere belanghebbende partijen, zoals de werkgevers, de werknemers, de studenten en de organisaties die bij de uitvoering in de praktijk door OCW naar voren worden geschoven, op hun geheel eigen wijze en met de juiste verantwoordelijkheden een bijdrage leveren. Het is nu nog veel te veel en te vaak een kwestie van het geven van aanzetten en dan maar hopen dat 'de markt' z'n werk gaat doen. Niet dus. Ook niet als het kennelijk de SER als adviesorgaan is alwaar een vorm van regie is neergelegd dan wel is gegrepen bij gebrek aan beter.

2 Wederkerig handelen op het gelijke speelveld – een paar voorstellen

De belangrijkste aanleiding voor het verder ingaan op het thema 'geldstromen die uitwaaiëren over het gelijke speelveld' is het streven naar gelijkwaardig en wederkerig behandelen van alle partijen die hierop samen met elkaar optrekken. Het betreft het binnen het 'levenlang ontwikkelen' alle individuen proberen te voorzien van de benodigde kansen om te worden (op)geschoold. In het vorige nummer ging het over het vermarkten door bekostigde instellingen van eenheden (units, modules, mini-kwalificaties) met een eigen civiel effect en die zijn gebaseerd op formele opleidingen. Daarbij mag de instelling in onze ogen de marginale kosten gebruiken – eigenlijk ook te zien meer als gevolg van een 'maatschappelijk moeten' aangezien de overheid ook gewoon geld uitgeeft vanuit een budget waaraan het werkveld en alle lerenden ook al via de belastingen hebben bijgedragen.

Maar de belangrijkste voorwaarde die we aanvoerden is wel dat in dat kader het verzorgen van dergelijke eenheden, dus korte scholingstrajecten met een eigen waarde, wordt ingezet om daarmee te ontdekken hoe de formele opleiding periodiek kan worden geactualiseerd. Door het traject daarnaast enig maatwerk mee te geven en onderdelen te baseren op de dynamiek op de arbeidsmarkt, kunnen allerlei leeruitkomsten nog sneller worden aangepast.

Maar ja, zo klonk het van verschillende kanten, dan kunnen de private hogescholen omgekeerd zich ook mengen in de strijd om het geld van de overheid. Anders gezegd, er zullen ook best wel situaties zijn waarbij ze in aanmerking kunnen komen voor een bekostiging vanuit OCW (of andere ministeries, maar dan gaat het vooral om projecten, dus we houden het even bij OCW als geldschietter).

Op basis van deze feedback zou je een rijtje met mogelijkheden kunnen produceren, nu al in formele zin wellicht haalbaar maar ook te zien als te bespreken voorstellen. We doen het dan ook maar in deze nieuwsbrief, zonder volledig te zijn en – heel belangrijk – zonder alle implicaties ervan nu al te gaan doorgronden. Maar onze lezers kunnen altijd zorgen voor aanvullingen.

Dat rijtje dus, in willekeurige volgorde.

- Een bekostigde hogeschool kan een of meer eenheden van een formele opleiding laten verzorgen door een private instelling. Dat kan door een contract af te sluiten waarin alle verplichtingen over en weer worden vastgelegd. Daarvoor wordt een budget uitgetrokken dat is gebaseerd op hetgeen die formele opleiding via het interne verdelingsmodel ook zelf mag besteden. Het lijkt een beetje op het mogelijk laten uitvoeren van een Ad-opleiding op een mbo-locatie (die instelling moet ook wel zelf onder de overheidsbekostiging vallen...). Daarvoor kan ook in formele zin geld worden overgemaakt, op basis van een speciale regeling die wettelijk is getroffen.
- Een private hogeschool kan opleidingen ontwikkelen (Ad's zijn zeker geschikt...) die sterk zijn gericht op vernieuwende aspecten in het werkveld en/of te weinig studenten zullen trekken om elk jaar voor een voldoende aanwas te zorgen – en dus goed in stand te houden te zijn. Dat kan inhouden dat die opleiding bijvoorbeeld slechts voor een beperkte periode in de lucht moet en kan worden gehouden. Of dat bijvoorbeeld alleen maar elke twee of drie jaren met een groep valt te starten, gelet op de in- en uitstroom, dus ook met het oog op de macrodoelmatigheid.

Deze situaties passen niet binnen het huidige bekostigde systeem, maar private aanbieders kunnen er wel de goede chocolade van maken. Wellicht kunnen ze dat ook doen voor deze specifieke opleidingen met de beschikbare en reguliere overheidsbekostiging in vergelijkbare gevallen, dus dat ze voor die vormgeving een publieke speler op het speelveld worden.

- Een private hogeschool kan uiteraard ook bezien of opleidingen die nu alleen nog maar zonder geld van de overheid worden verzorgd, zich lenen voor het aanmelden ervan bij de CDHO, NVAO en dus uiteindelijk OCW, om te worden bekostigd. Dat is mede interessant als die opleidingen al geruime tijd draaien en dus ook al afgestudeerden hebben. Of ze daarbij een apart instituut moeten oprichten, om als een nieuwe hogeschool te worden gezien, of dat ze dit onder hetzelfde bestuurlijke regime mogen doen, is een kwestie van het politiek en strategisch aandacht schenken aan de vraag vanuit de arbeidsmarkt – en dus de studenten. Het is eigenlijk het omkeren van de situatie bij de bekostigde hogescholen die om allerlei redenen private activiteiten mogen ontplooiën. Zoiets kan, onder strikte voorwaarden, onder hetzelfde CvB plaatsvinden maar een andere optie is hiervoor een private hogeschool in het leven te roepen (ook onder hetzelfde bestuur) en daarmee nauw te gaan samenwerken, met alle onderliggende constructies van dien.
- Een private hogeschool kan opleidingskwalificaties gaan ontwikkelen en aanbieden, meer en meer, die aan het NLQF worden gelinkt. Deze kwalificaties kunnen ook nog wel in delen worden opgeknipt, maar die hebben in zo'n geval op zich geen niveauaanduiding (een handelwijze die universiteiten zich overigens wel permitteren).

Deze kwalificaties kunnen nadrukkelijk allerlei gaten in de markt opvullen, dus een duidelijk civiel effect hebben en daarmee bijdragen aan het opscholen van jongeren die een opleiding hebben afgerond en om allerlei redenen kunnen volstaan met het behalen van die certificaten op een hoger niveau – dus zonder daarvoor een volledige formele opleiding behoeven te doen. In die situatie zou de overheid ook deze kwalificaties kunnen gaan bekostigen.

Zeker als er geen alternatieven binnen het bekostigde onderwijs zijn en jongeren anders onnodige omwegen zouden moeten afleggen, kan de overheid hiermee veel geld uitsparen.

Het is dus maar een kort lijstje met opties, maar wel interessant – denken we – om een discussie in gang te gaan zetten. Iets voor de SER? Of voor een denktank met experts?

3 Bekostiging: welke bronnen...?

We hebben hier nu wel over het gelijke speelvelden dan heb je het ook al snel over allerlei vormen van 'bekostiging'. Natuurlijk denkt men bij het laatste al snel aan het budget dat de overheid beschikbaar heeft voor de 'publiek-bekostigde' instellingen. Dan gaat het om de bron van het geld... Maar een private onderwijsinstelling, formeel in de wet een 'rechtspersoon voor hoger onderwijs' genoemd, wordt ook bekostigd, echter wel uit andere bronnen zoals de studenten, de bedrijven, de fondsen voor scholing, projecten, subsidies, enzovoort.

Op het speelveld gaat veel geld om, dat is wel duidelijk. De markt voor trainingen, cursussen, maatwerkprogramma's en andere scholingsvormen is bijzonder groot. De laatste tijd mogelijk wat minder, door de pandemie, maar het lijkt er sterk op dat er weer veel aan scholing nodig zal zijn. Maar laten we ons alhier beperken tot het speelveld voor de formele opleidingen, dus hetgeen op basis van de WHW als kader voor het hoger onderwijs kan worden aangeboden door de bekostigde instellingen en de rechtspersonen voor hoger onderwijs. Dan zou je het volgende lijstje in gedachten kunnen houden – dus alleen voor de component 'onderwijs' (al zal er heus wel worden gemixt met hetgeen voor 'onderzoek' op de rekening van de instelling wordt overgemaakt):

- Geld krijgen van de overheid, via OCW;
- Bijdragen van de studenten door het betalen van wettelijk collegegeld, volledig dan wel minder op basis van de variant (loopt via de student ook als de werkgever deze kosten voor z'n rekening brengt);
- Idem maar dan de helft ervan, voor allerlei doelgroepen aan het begin van een studie;
- Ontvangen van een zgn. diplomabonus voor studenten die een Bachelor afronden (geldt dus niet voor de Ad-opleidingen);
- Betalen van administratieve kosten, bij flex-studeren, te laat inschrijven voor tentamens en andere zaken waarvoor die kosten mogen worden doorberekend;
- Overmaken van de bedragen die in rekening worden gebracht door private instellingen, op basis van het vastgestelde collegegeld;
- Voldoen van rekeningen die behoren bij het moeten betalen van instellingscollegegeld, door de instelling dus zelf vastgesteld, voor Nederlandse studenten;
- Idem maar dan te betalen door studenten van buiten de EER, vaak gemaximaliseerd;
- Betalen van de kosten voor brugprogramma's, van een hbo-bachelor naar een wo-master;
- Zorgen voor inkomsten die voortvloeien uit private activiteiten, leidend tot winst (toevoegen aan het reguliere budget) of verlies (verrekenen met het reguliere budget maar wel met de gedachte dat er weer winst kan komen in de komende jaren).

Interne verdelingsmodellen

De financiële afdeling van een instelling werkt met allerlei modellen, mede vanwege het fluctueren van aantallen studenten, de t-2-financiering vanuit de overheid, het boter-bij-de-vis-aanpak voor het innen van het instellingscollegegeld, het inschatten van de resultaten van private ondernemingen, en zo zit er van alles in, met flink wat parameters. Wie daaruit van buiten die afdeling kan destilleren aan welke knoppen voor bepaalde effecten moet worden gedraaid, in welk scenario en in met welke verwachtingen, moet van goeden huize komen.

Daarnaast is er ook nog een intern verdelingsmodel, om na aftrek van alles dat niet direct naar het concrete verzorgen van onderwijs gaat (maar ook daarover kun je heel lang met elkaar in gevecht gaan, bij voltijd, deeltijd en duaal... en bij vormgevingen waarbij nog van alles door elkaar wordt gebruikt voor het aanbieden van eenheden) budgetten te kunnen toedelen aan de opleidingen. Dat is dus het geld waarmee een opleidingsdirecteur mag gaan stoeien, steeds vaker in samenhang met een managementcontract. Veel van die managers zullen ook niet snel zicht hebben op het tot stand komen van dit budget en gaan er gewoon mee aan de slag, want ja, wat is het redelijke alternatief...

Verdelen, heersen, sturen en bijpunten...

Het gelijke speelveld kent dus allerlei afmetingen, met veel lijnen die zorgvuldig met kalk zijn getrokken door de jaren heen, zorgen voor veel afgebakende deelgebieden. Het gaat echter, vanuit het standpunt van het bieden van kansen aan jongeren en ouderen, studerende en werkenden alsmede zzp'ers en flexibele werkkrachten, om een speelveld waarop vraag en aanbod

met betrekking tot scholing zo goed mogelijk met elkaar in evenwicht dient te worden gebracht. Dat gebeurt niet vanzelf, dat is wel duidelijk.

Er wordt heel veel geld uitgegeven voor scholing, initieel en post-initieel, publiek-bekostigd en privaat, voor breed ingestoken opleidingen en maatwerktrajecten. Het lijkt erop dat er nog veel meer synergie valt te realiseren bij het invullen van het complete aanbod, in ons land. Er zijn veel landen waar de overheid zich dit mede tot doel heeft gesteld en een duidelijke strategie hanteert. Het kan tevens inhouden dat het aanbieden van formele opleidingen door private instellingen een marginale bezigheid is of helemaal niet voorkomt. Die aanbieders moeten 'zich dan maar richten op het maatwerk', met scholing die zich niet laat vangen in het formele systeem. Nederland zou eens een kijkje kunnen nemen, dus gaan 'gluren bij de burens', zoals de Vlamingen zeggen.

4 Wat zijn de kosten van een onderwijsproduct nu eigenlijk...

Het is een vraag die in het verlengde van hetgeen tot zover is gezegd en beweerd kan worden gesteld – prima – maar het ophoesten van een goed onderbouwd antwoord lijkt een kwestie van wachten tot je een ons weegt: Wat kost nu eigenlijk het aanbieden van een (bekostigde) opleiding van twee jaren (Ad), vier jaren (Bachelor) dan wel van een tot twee jaren (Master)? Er zijn in het verleden allerlei pogingen gedaan om te bezien wat er nodig is om een instelling draaiende te houden, op basis van het aantal studenten (instroom, studierend, uitstroom) en een flink aantal parameters (uitval, switch, studieduur, vertraging, uitloop, varianten, zij-instroom, klassengrootte en noem nog maar wat van dergelijke aspecten).

Echter, met het hebben van autonome instellingen die allemaal hun eigen 'business model' mogen hanteren als het gaat om de uitgaven voor het management, ondersteuning, infrastructuur, aanstellingen en loonschalen, is nooit na te gaan wat concreet aan het directe onderwijs wordt uitgegeven.

Bij de private instellingen zal men intern zonder meer een scherp inzicht hebben opgebouwd met betrekking tot het kostengebouw. Dat is natuurlijk altijd ook nog een kwestie van het opbouwen van ervaringen, soms verlieslijdend zijn, om vervolgens via verhoging van de prijzen en al dan niet snijdend in de kosten, al gaandeweg te komen tot een solide onderneming – en een aantal reservepotten, en een strategie rond schaalvergroting met steun van investeerders.

De overheid heeft in de loop der jaren ook zelf ervaring opgedaan met het budgetteren van het hbo en wo, als het gaat om het geven van 'onderwijs', op basis van allerlei systemen voor het toekennen van budgetten aan de individuele instellingen. Daarbij zijn voortdurend allerlei componenten toegevoegd en afgevoerd, criteria uitgeprobeerd en afspraken met allerlei partners in de verf gezet en ook vaak weer uitgewist. Dat heeft geleid tot een OCW-budget dat sterk autonoom wordt beheerd. Als het aantal studenten fluctueert dan wordt allereerst sterk de kat uit de boom gekeken als het gaat om de effecten ervan, ook gelet op de langere termijn.

Te bekostigen studenten

Daarbij moeten we ons ook realiseren dat het aantal studenten dat bij het bekostigde hbo en wo staat ingeschreven niet mede de basis is voor het budget per school. Het gaat om degenen die als 'te bekostigen' te boek staan. Met betrekking tot Ad's en Bachelors in het hbo, is het zo dat na vier jaren inschrijving de bekostigingskoek op is en de hogeschool zelf de verdere kosten dient te gaan dragen – uiteraard op basis van een intern financieringsmodel waarbij hiermee rekening wordt gehouden, en in de wetenschap dat de betrokkenen nog wel het wettelijk collegegeld moeten overmaken.

Een aantal situaties waarvoor een instelling ook een inschatting dient te maken, als het gaat om de kosten omdat een betrokkene sowieso uit de bekostiging gaat lopen, zijn bijvoorbeeld:

- Studenten die overkomen van een andere hogeschool en helemaal opnieuw beginnen;
- Ad-bezitters die 3 of meer jaar over de Ad-opleiding hebben gedaan en vervolgens aan een bacheloropleiding beginnen;
- Idem en dan degenen die dat bij een andere hogeschool doen en een niet-inhoudelijk verwante bacheloropleiding gaan doen;
- Studenten die moedwillig vertragen in de bacheloropleiding en uit de vier jaren lopen;

- Studenten die flex-studeren, minder punten per jaar doen, en daarmee langer dan de nominale tijd studeren;
- Studenten die een tweede studie volgen en daarbij daadwerkelijk een beroep op het onderwijs en aanverwante voorzieningen doen;
- Degenen die met een hbo-bachelorpropedeuse na twee jaren resp. met een Ad-diploma doorstromen naar een wo-bacheloropleiding en daar opnieuw starten.

Kortom, het laat zien dat 'de kosten' voor een eenheid (module) niet op basis van een standaardberekening zijn vast te stellen. Simpel zou het zijn als een groep van 40 studenten bij een hogeschool van 4000 studenten gewoon 1% van het gehele instellingsbudget krijgt, maar dat is ongelooflijk kort door de bocht geformuleerd.

Laat staan dat je als instelling ook nog eens goed kunt aantonen wat de zgn. 'marginale kosten' zijn, als de organisatie gewoon bedrijfsmatig op de rails staat. Een paar studenten meer levert vaak geen extra groep op en zullen er geen meerkosten zijn voor een lokaal, het ondersteunend systeem, de docent of begeleider (los van individuele opdrachten voor studenten als die ook 'los' worden vergoed) en de overhead.

Instellingscollegegeld

Een aanvullend fenomeen in de bekostigingssystematiek is het 'instellingscollegegeld'. Een hogeschool mag dit vragen als een persoon het reguliere programma van een formele opleiding of een daarmee samenhangend traject volgt maar om allerlei redenen niet door de overheid wordt bekostigd. Het meest bekende scenario is het doen van een opleiding waarvan daarvoor al in een andere bekostigde context de graad is gehaald (dus een privaat behaalde graad telt hierbij niet mee). Iedereen mag een Ad, een Bachelor en een Master in die volgorde doen op kosten van de overheid, maar een tweede gelijklopende graad houdt in dat er een bedrag moet worden overgemaakt dat 'kostendekkend is'.

En zie daar, in het kader van het gelijke speelveld duikt dit begrip ook weer op, gepaard gaande met alle al eerder genoemde onduidelijkheden. Is het dan 'de gek ervoor geeft'? Kan het net als bij de private instellingen simpelweg een kwestie zijn van het afstemmen ervan op de vraag en de doelgroepen? Zal het ook veel meer dan het wettelijk collegegeld zijn als op voorhand duidelijk is dat een werkgever zal gaan dokken? Is de hoogte ervan bij bepaalde internationaal georiënteerde opleidingen mede in samenhang te zien met de forse bedragen die studenten van buiten de EER willen, moeten en kunnen neerleggen, om te voorkomen dat er aan prijsdifferentiatie wordt gedaan?

Is het een business model? Je zou kunnen zeggen dat er mooi potje mee is te vullen. Het vragen van 20.000 euro terwijl de normale vergoeding door de overheid zo rond de 8000 euro lijkt te liggen, levert een mooie financiële buffer op. Het lijkt dan eigenlijk een 'private onderneming' te worden, een situatie waarover geen financiële verantwoording aan de overheid in het jaarverslag te worden afgelegd, in tegenstelling tot de echte private activiteiten.

In het verlengde daarvan kan een dergelijke internationale masteropleiding die door veel buitenlandse studenten wordt gevolgd en ook aantrekkelijk is voor werkenden die al eerder de M achter de naam mochten plaatsen, door een instelling worden ingezet voor een verlenging van de studieduur ervan. Een tweede jaar erbij levert veel geld op, ook als er bekostigde studenten aan meedoen. De relevantie van die verlenging moet wel worden aangetoond, maar daarvoor zijn best wel argumenten aan te dragen, nemen we aan, en moeilijk van buitenaf te wegen.

Het instellingscollegegeld kan dus best een pittig aanslag op de financiën van iemand zijn. Maar er bestaat wel een truc, in specifieke situaties. Dat kan als iemand al een Master volgt en er meteen een tweede achteraan wilt doen, maar dat kan ook bij een Ad-na-een-Ad. We hebben daar al vaker over geschreven, maar de Volkskrant heeft die constructie vorige week ook maar gewoon de openbaarheid in geslingerd. Zie daarvoor aan het eind van deze nieuwsbrief.

We zijn benieuwd wat de impact ervan kan zijn, dus als ineens voor bepaalde opleidingen een flink aantal studenten voor noppes het onderwijs gaat volgen en de inkomsten van de instelling daarmee flink achteruit kunnen gaan. Of gaat de overheid hier toch achteraan (want dat zou voor een tweede Ad zeker van belang zijn – dus twee keer een Ad in plaats van een Bachelor).

5 Onderdelen van een formele opleiding en marginale kosten – in alle gevallen

Om de cirkel rond deze beschouwing min of meer zo goed mogelijk rond te maken, is het dus best voor te stellen dat voor het kunnen aanbieden van onderdelen (eenheden, bundels van leeruitkomsten) van formele opleidingen op basis van de wet voor het hoger onderwijs beide soorten aanbieders eenzelfde aanpak moeten kunnen hanteren.

Daarbij kan er vanuit worden gegaan dat als private als publiek bekostigde hogescholen voldoende geld hebben voor het realiseren van een dekkend aanbod aan erkende opleidingen, ze tevens voor zichzelf kunnen vaststellen wat de marginale kosten zijn voor het formeren van een groep die het betreffende onderdeel van een formele opleiding gaat volgen. Dat kan zonder meer voor elke hogeschool een afwijkend beeld opleveren, afhankelijk van het interne verdelingsmodel van het totale budget dat beschikbaar is. Het gaat dan om een kostendekkende situatie, zonder verlies te leiden.

Publiek-bekostigde hogescholen zouden volgens een 'politiek herenakkoord' alleen maar nog wat extra geld aan de deelnemers mogen vragen als ze op die wijze het mogelijke risico moeten kunnen afdekken, zoals dat past bij bepaalde ondernemende activiteiten – zeker in een opstartfase. Private hogescholen kunnen gewoon een winstopslag hanteren, gelet op de vraag naar deze scholing, en zullen daarbij streven naar een maximalisatie van de inkomsten, als daar de ruimte voor is.

De eis dat bekostigde hogescholen een volledig en gedetailleerd kostenplaatje moeten kunnen overleggen, indien gevraagd, is onrealistisch. Daar is voor de overheid en alle andere belanghebbenden geen beginnen aan als het gaat om de doorlichting ervan. Er spelen veel te veel factoren bij het opstellen ervan een rol. Het controleren van het overzicht leidt vervolgens tot allerlei ruzie-achtige situaties die nergens toe zullen leiden. Bovendien liggen formele opleidingen van de publiek-bekostigde hogescholen reeds aan het infuus van de overheid via het herverdelen van de inkomsten op basis van het belang dat men eraan hecht, en op die wijze is het financieren van die instellingen al een vorm van een 'maatschappelijke besteding van beschikbare gelden'.

6 Nadere analyse en kaders opstellen

Het hier besprokene en de aangekaarte onduidelijkheden (vaagheden, niet-transparante zaken en regelingen) laten zien dat het hoog tijd wordt voor een nieuwe aanpak bij het opstellen van spelregels voor het 'gelijke speelveld'. Zeker met de wetgeving in aantocht rond het flexibiliseren van het hoger onderwijs met 'flexstuderen (betalen per mandje met studiepunten)' en het 'gebruik van leeruitkomsten (studeren onafhankelijk van een voorgeschreven leerweg)' is het van groot belang om de stabiliteit van ons stelsel scherp en helder in beeld te hebben. Het sleutelen aan het systeem alsmede het herstellen van een aantal verouderde kaders binnen de wetgeving zal niet leiden tot verbeteringen.

Kortom, tijd voor een denktank met echte experts die met de voeten in de klei en blubber van het hoger onderwijs staan en met een aantal gedreven meedenkers die van wanten weten. OCW-team, fris en fruitig aan de gang gegaan, doe er wat mee.

We voegen er een financiële bijsluiter aan toe

Geen instellingscollegegeld betalen als je meteen erna een eenzelfde graad wilt behalen

Hierboven is aandacht besteed aan de rol van het betalen van instellingscollegegeld in het formeren van geldstromen binnen het hoger onderwijs, van kostendekkend werken tot het hebben van een (bescheiden?) winstmodel. Nu is het zo dat we in het verleden al een paar keer een voorzet hebben gegeven voor een aanpak om binnen de wettelijke spelregels toch twee bekostigde Ad-opleidingen na elkaar te doen met het betalen van het wettelijk collegegeld, wetende dat iedereen die zich keurig binnen de formele kaders beweegt, dit kan doen voor 1 Ad, 1 Bachelor en 1 Master – in die volgorde. Het lijkt op een truc maar de constructie is nog nooit binnen de wet voor het hoger onderwijs verboden verklaard.

In de Volkskrant – en dan is het ook echt openbaar en wijd en zijd bekend aan het worden – werd vorige week die constructie even haarfijn uitgelegd. Het is het antwoord op de vraag waarom een tweede studie op hetzelfde niveau nu zo verschrikkelijk duur zou moeten zijn, en dan zeker voor iemand die na een hbo-master ook nog meteen erna een wo-master wil gaan volgen. Dus niet een aantal jaren erna, maar aaneensluitend.

In het kort gezegd komt het erop neer dat je als student in zo'n geval tijdens de eerste studie ook een inschrijving pleegt voor een tweede studie op dat niveau. Bij die tweede opleiding hoeft geen collegegeld te worden betaald, zolang die eerste inschrijving in stand blijft en je dus niet afstudeert. Dat kan dus simpelweg moedwillig gebeuren, met wat traineren door een toets uit te stellen, en desnoods met het verzoek aan de examencommissie de examenuitslag enige tijd op te schorten, dus als men aldaar hieraan wil meewerken.

Hier geven we een aantal passages uit de column van de VK van 27 januari jl. Daarbij wordt ook ingegaan op de constructie om het moeten volgen van een pre-master bij de universiteit te voorkomen, na het afronden van een hbo-bachelor.

“Eerst de regels. Wie een master (of bachelor) op hbo-niveau heeft afgerond en vervolgens een universitaire master (of bachelor) gaat volgen, betaalt bij een tweede opleiding het hogere instellingsgeld. Dat kost tussen de 8.000 tot 20.000 euro per jaar. Onbetaalbaar, helemaal voor een twee- of driejarige master.

Een van de voorwaarden voor het betalen van het wettelijke collegegeld, is dat je niet eerder een vergelijkbaar diploma hebt gehaald. Dat het hbo iets anders is dan een wetenschappelijke opleiding aan de universiteit, doet er niet toe. Het heet allebei master en de inschrijving voor een tweede gelijklopende titel kost goud geld.”

“Studentenvakbond LSVb heeft een goede tip om kosten te besparen. Je stelt het afstuderen uit door een vak open te laten staan of je scriptie nog niet in te leveren, zodat je nog een extra studiejaar over deze opleiding moet doen. Je verzoekt de examencommissie om de afstudeerdatum uit te stellen (let wel: dit uitstel is een gunst, geen recht). Vervolgens schrijf je je in voor de andere opleiding. Wie dan een Bewijs Betaald Collegegeld overlegt, hoeft voor de andere studie niet nogmaals te betalen. Is dit eenmaal geregeld, kun je de eerste studie afmaken en met de tweede verder gaan tegen het lage tarief.”

“Om van een hbo-bachelor naar een wo-master over te stappen, moet de student een premaster of schakelprogramma doen ter voorbereiding op de nieuwe opleiding. Voor deze tussenstap is soms een afgeronde hbo-bachelor vereist. Als je niet uitkijkt, ga je dan het hoge instellingsgeld betalen. Informeer nog tijdens de bachelor of je bij de nieuwe opleiding een minor kunt doen ter voorbereiding van de volgende studie, zodat je geen premaster hoeft te doen. Op zo'n manier kun je soms ook van het ene universitaire vakgebied naar een ander vakgebied overstappen. Het verschilt per universiteit en per studie.”